

Erfgoed

Interview met Matthias Francken, directeur van Herita

Interview door Jurgen Tack

Herita vzw is een Vlaamse netwerkorganisatie die iedereen met interesse voor monumenten, landschappen en archeologische sites samenbrengt en ondersteunt. Herita ijvert daarbij voor meer openstelling van monumenten. Herita is bij het grote publiek vooral gekend van de organisatie van Open Monumentendag.

Het bestuur van Herita vzw heeft op vrijdag 27 november 2020 beslist Matthias Francken te benoemen als nieuw algemeen directeur. Hij volgt Margit Bal op die begin september de organisatie verliet. Na een zorgvuldige en gefaseerde selectieprocedure viel de keuze op Matthias Francken. Als voormalig kabinetschef van de minister bevoegd voor onroerend erfgoed is hij vertrouwd met de materie. Wij hadden een gesprek met hem over waar hij heen wil met Herita, maar ook over de rol van private erfgoedeigenaars en hoe Herita hen kan helpen hun doelstellingen te realiseren.

JT: u was kabinetschef van minister Matthias Diependaele die onder meer onroerend erfgoed in zijn portefeuille heeft. Een plaats waar je wel wat in beweging kan zetten voor erfgoed. Na een relatief korte periode maak je de keuze om als directeur van Herita aan de slag te gaan. Liggen hier meer kansen?

MF: het is geen kwestie van meer kansen. Het klopt dat er op een kabinet ongelooflijk veel dossiers passeren en dat je de mogelijkheid hebt om heel veel mee in beweging te zetten. Dat heb ik zelf kunnen vaststellen. Ik stelde er ook vast dat er op vlak van onroerend erfgoed heel veel in beweging is. Ik heb op het kabinet evenwel ook de

luxé gehad om heel veel sectororganisaties, belanghebbenden en betrokkenen bij erfgoed te kunnen spreken en ook regelmatig mee het veld in te mogen trekken om op plaatsbezoek te gaan. Ik voelde daarbij een soort van aantrekkingskracht om mee aan de zijde van de erfgoedsector, met de botten in de modder, aan de kar te gaan trekken. Of dat nu meer of minder kansen biedt dan op een kabinet dat doet er voor mij eigenlijk niet zo heel erg toe. Op een kabinet ben je op metaniveau bij een aantal dossiers betrokken. Maar er blijft steeds een zekere afstand ten opzichte van individuele dossiers. Het volume aan dossiers laat ook niet toe om je in elk dossier in de diepte in te werken. Als directeur bij Herita heb ik die luxe wel. Maar het is vooral de charme van de sector die mij overtuigd heeft om hier echt mijn ding van te maken.

“Ik voelde daarbij een soort van aantrekkingskracht om mee aan de zijde van de erfgoedsector, met de botten in de modder, aan de kar te gaan trekken.”

JT: hoe ziet u het Herita van de (nabije) toekomst?

MF: Herita is een zeer brede organisatie. We organiseren open monumentendag, we hebben ons lidmaatschap, we ondersteunen de sector en we hebben 9 erfgoedlocaties in beheer. Momenteel hebben we een heel breed spectrum aan activiteiten. Ik wil in de toekomst Herita echt in de markt zetten. Herita moet daarbij echt naar buiten toe bekend en erkend worden als de referentie in de sector. Daarbij wil ik zeker op onze eigen sites gekend zijn als een organisatie die voortreffelijk en excellent beheer doet. Daarbij is de ontwikkeling van de publiekswerking een belangrijk onderdeel. De vergaarde informatie en kennis moeten we dan op een genereuze manier delen met de sector. Tegelijk moeten we zoveel mogelijk leren uit andere initiatieven binnen de sector om deze dan toe te passen op de eigen sites. Ik heb het dan zowel over de hardware, de bakstenen, als over de publiekswerking, de beleving. Daarbij is het verhaal dat we vertellen over erfgoed heel erg belangrijk. Met dat verhaal willen we meer doelgroepen dan vroeger kunnen bereiken. De belangrijkste doelstelling naar de toekomst is dan ook om van Herita een kwaliteitslabel in de sector te maken door projecten te realiseren

en goede resultaten neer te zetten. Iedereen kent Herita vanwege de organisatie van open monumentendag maar Herita doet veel meer dan dat. Dat wil ik een stuk accentueren en daar proactief mee uitpakken. Dat staat absoluut bovenaan op de doelstellingenlijst.

JT: spiegelt u zich daarbij aan andere organisaties, eventueel in het buitenland?

MF: ja en neen. Herita op zich heeft de ambitie om de ‘national trust’ van Vlaanderen te zijn. Dan kijken we natuurlijk automatisch naar de national trusts zoals we die in de Angelsaksische cultuur kennen. Tegelijkertijd denk ik niet dat er zomaar een model is dat we copy/paste in Vlaanderen kunnen toepassen. De sector is in Vlaanderen te divers om deze op dezelfde manier te benaderen als in andere landen. Je mag niet vergeten dat de national trust in de UK al van eind 19de eeuw bestaat. We hebben hier een andere traditie, een andere cultuur. Zo'n model valt dus niet zomaar te kopiëren. Maar het is wel zo dat we bij analoge organisaties in verschillende landen graag wat inspiratie gaan halen om de werking van onze eigen sites te verbeteren. Voor wat betreft de sectorondersteuning is het wel moeilijker en wat meer ad hoc zoeken naar een goed model. Er zijn in Vlaanderen tal van andere interessante organisaties zoals FARO (Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed) en het cultuurloket die beiden de cultuursector ondersteunen en waar we zeker kunnen van leren om de dienstverlening naar de onroerend erfgoedsector te verbeteren.

JT: wanneer u één topprioriteit naar voor moet schuiven, wat moet die dan zijn?

MF: als je me vraagt naar een topprioriteit dan is dat niet zozeer de topprioriteit van Herita als merk of organisatie maar is het de topprioriteit van de sector in zijn geheel: duidelijk maken naar een breed publiek waarom erfgoed zo relevant is. Als we bijvoorbeeld kijken naar natuurverenigingen dan zien we dat zij een zeer groot draagvlak hebben en dat heel wat mensen hun spontaan begrijpen en steunen als er grote en ingrijpende hervormingen zijn in hun sector. Binnen de erfgoedsector slagen we er nog onvoldoende in om bij het groot publiek spontaan en vanzelfsprekend over te brengen waarom erfgoed zo belangrijk is. Het beschermen van erfgoed is heel wat meer dan zo maar nostalgie. Nostalgie op

Op zoek naar financiële steun voor jouw erfgoedproject?

Erfgoedorganisatie Herita is vooral gekend om zijn jaarlijkse Open Monumentendag, maar is er vooral ook om de erfgoedsector te ondersteunen.

Omdat heel wat erfgoedzorgers op zoek zijn naar bijkomende financiële middelen om erfgoedprojecten te kunnen realiseren, ontwikkelde Herita samen met FOD Financiën een interessant financieringsmodel, waarbij donateurs 45% van hun bijdrage fiscaal kunnen recupereren. Wie dus voor een erfgoedrestauratie, -onderzoek of -openstelling staat en op zoek is naar bijkomende financiële middelen, doet er goed aan zich te informeren over deze zeker interessante fiscale hefboom. Op de website www.herita.be kan je alle relevante info en een hele resem inspirerende voorbeelden terugvinden.

Je kan ook altijd vrijblijvend rechtstreeks contact opnemen met contactpersoon Koen Jambon (koen.jambon@herita.be, 0499 93 48 03).

zich is weliswaar relevant maar erfgoed is zoveel meer dan dat. Als er één doelstelling is die ik heel graag zou realiseren is dat de creatie van een draagvlak voor de complexiteit van de erfgoedsector en het belang om daar omzichtig mee om te gaan. En om vooral heel veel respect te hebben voor alle publieke en private eigenaars, respect voor iedereen die aan de slag is met of in de weer is om erfgoed op een goede manier te bewaren, te herstellen en aan de toekomstige generaties door te geven. Respect creëren voor wie betrokken is bij het instandhouden van erfgoed is mijn ultieme drijfveer en als we daar als Herita kunnen aan bijdragen dan zou ik dat een zeer geslaagde opdracht vinden.

“En om vooral heel veel respect te hebben voor alle publieke en private eigenaars, respect voor iedereen die aan de slag is met of in de weer is om erfgoed op een goede manier te bewaren, te herstellen en aan de toekomstige generaties door te geven.”

JT: u promoot toegankelijkheid van erfgoed. Heel wat private eigenaar hebben, soms voor heel verschillende redenen, een afkeur van openstelling. Heeft u daar begrip voor en hoe wil u deze mensen betrekken bij de werking van Herita?

MF: Herita doet meer dan alleen erfgoed openstellen. Ik denk dat het dan ook niet moeilijk kan zijn om private eigenaars te betrekken bij de werking van Herita. Herita zelf is als vzw een organisatie die tot doel heeft of opgericht is met de bedoeling om publieke toegankelijkheid van monumenten, en dan zeker van de eigen sites, te waarborgen en daarop in te zetten. Dat sluit voor mij niet uit dat we Herita tegelijkertijd naar een breder publiek kunnen brengen. Ik ken heel wat private eigenaars die een enorme passie hebben voor hun onroerend erfgoed. Die daar bovendien ook op een uitzonderlijk respectvolle manier mee omgaan en die op die manier een ongelooflijk goede bewaarder zijn van dat erfgoed. We pleiten er vanuit Herita niet voor dat al die private eigenaars hun erfgoed zo maximaal mogelijk openstellen. De sector is heel divers en dus moet er ruimte zijn voor een Herita dat zijn eigen sites ondersteunt en mooie dingen probeert te doen naar publiekswerking terwijl we tegelijkertijd ook respect opbrengen voor

erfgoed in familiaal bezit, reeds generaties land, en hopelijk voor nog vele toekomstige generaties. Dat is immers een heel mooie manier om erfgoed te bewaren. Het is opnieuw die complexiteit en nuances in de sector die we vanuit Herita naar voor willen brengen. Als er bij een private eigenaar toch een wens is om zijn/haar private eigendom open te stellen, zonder daarbij een algemene toegankelijkheid na te streven, dan kan Herita daar zeker de nodige ondersteuning bieden. Wanneer dergelijke private eigenaars eenmalig een groep van 20 tot 30 personen willen ontvangen waarbij de eigenaar zelf met heel veel passie kan vertellen over zijn/haar gebouw en interieur, dan faciliteren we dat graag. We willen en mogen daarbij niemand iets opleggen. Het is een manier om te tonen hoe breed en divers die hele erfgoedsector is. We vertrekken allemaal vanuit een passie en het belang van erfgoed. Het maakt daarbij niet uit of het publiekelijk opengesteld is of niet.

JT: wat kunnen private eigenaars betekenen voor Herita?

MF: als eigenaars zelf het verhaal over hun erfgoed vertellen kunnen ze een belangrijke rol spelen. Ze zijn immers uitstekende bewaarders van hun erfgoed waarbij ze

Herita wil samen met Landelijk Vlaanderen aandacht besteden aan de erfgoedparels die in privaat bezit zijn in Vlaanderen. We zoeken daarom private onroerend erfgoedeigenaars die eenmalig hun onroerend erfgoed willen openstellen aan een beperkte groep van geïnteresseerden. Herita zorgt dan voor de omkadering (het aanbieden van een drankje, een concert...). Bovendien gaat een deel van de bijdrage die de bezoekers betalen naar de private eigenaar. Bent u geïnteresseerd dan kan u contact opnemen met het secretariaat van Landelijk Vlaanderen: info@landelijk.vlaanderen. We helpen u dan graag verder.

vaak heel veel tijd en middelen investeren in hun onroerend erfgoed. Het is ook niet altijd makkelijk om erfgoedeigenaar te zijn. Zij verdienen dan ook het respect hiervoor. En ook dat is een verhaal dat mag verteld worden.

OPROEP: aankoopgebieden voor private eigenaars

Met het oog op het realiseren van duizenden ha bijkomend bos werd door minister Demir een samenwerking opgezet met organisaties die bos een warm hart toedragen, waaronder Landelijk Vlaanderen en De Bosgroepen. Om te vermijden dat overheden, natuurorganisaties en private eigenaars elkaar gaan beconcurreren en de grondprijs voor geschikte percelen artificieel de hoogte gaan injagen, werd afgesproken dat ook private eigenaars aankoopgebieden krijgen.

Private eigenaars die op korte termijn hun bosareaal willen uitbreiden krijgen de kans om een aankoopgebied vast te leggen waarbinnen men gronden wil verwerven voor bebossing. Op basis hiervan maken we dan afspraken met de andere partner binnen het programmabureau bos, zodat je alvast van hun geen concurrentie hoeft te verwachten. Op die manier kan de overheid op een kostenefficiënte wijze nieuwe bos in Vlaanderen realiseren.

Jouw persoonlijk aankoopgebied opstellen?

Stuur ons een mailtje: info@landelijk.vlaanderen. Een van onze specialisten neemt dan contact met jou op.